

Bia Makainana.

BUKE VI—Año Hou

Honolulu, Oahu, Iului 27, 1896.

HELU 4

PAUHI ANA OLE.

Poiso no Paimapa Halekauwai
Ema Ukaik Hou Aka.

Wanano Pasha nei, hora 4:40, na ikeka kekahi puahi wauhi e poiki manu ana ma o ipuhi o ka Paimapa (B. F. Eshlers & Co.) Halekauwai tahiko ma Alanu Papa. Na Mūsas Keohua Wiliwili i hooumopopo muu, oiai na e hele nono no ka pule i ka kahakina uuti ma ka hukinik o Malieokulu, a honi iki i ka hoheno uwaiai manawa ihu, a nuna hei i hele huli iku i ka wauhi o a oiai ole, ua hele los a ka Halekauwai, a nua huli iki ika liga si i ka hoheno i ka kikawewa e ka Ohana Kinimaka. Us seosi koke no ke oeoe ewin, aka, aole i hooumopopo koke ia she ki o ka kahakina, a nua kuhilau he ho silona no ka Hele aku o ka Monowai, a e ole e paka se na kawau i loheiai aki ke kuhike o ko lekou mae bale, akihi no a' unnapopopo. (O kekahi oleloha e kokei lawe, napepu uluka ma mea nuna i ike mua a hole awiu a hukie i ke kikawewa kinimaka)

Us elien koke no ka nuna, e like no na ke, ikoano amo manu ma ka ikoan humu oopio a ki ahi, a i ka ikoan, eia no a mea ka ke shi, nua los ka poino. Ahi wale no kejui ahi maloko, aehi i puka se iwohi, molihia, na pau o loko iho eokon. Us hohape ka na stelo uia o ke ati i na waiwai e waihale ana'ine na vain, a nua nui no iwa i suni. A i ka wai aki tho, pau los i ka pule a pio no hei ke ahui, o ke kikina auki o ka wai na waibahamana e na pukamiahi. Mamuli o ka pao ion o ng poiki hao mshope, na hiki olei i iu poe kinianhi ke humu aki, a o kahi wale no i biki iki, a ika wahihama ams o na pukamiahi unui o mana. I lava no a lava ho wahi no ka ueahi e puka moai na hiki ole i hiki mea ota ke kahi wale no i ka wa i ora o ka pohi pu a me ka ikuemae mi i lelo mara.

Aka, manuhi hui o ke Ef unika walu ia ahu o ka wai, na aksan mai ka wela a me ka ueahi, a maha no hui ke shi a hiki i ka elien ana.

Pen aki la hoi ko Paimapa Halekauwai i ka wehene-kaiho Peaha, hora 3 mai pahol o ka wanano Poalima nei i kan i se si ke oeoe, eia ku apnici no ke kahi pahui ma tekahi hale o nohoia ams e na Kapani ma ke kiki o na aluan Manuska ma Punahi. Mai la ka hale Kawaihi 3 (Klus Hele 5 manuhi no ka longe. Wa unanoli i palehu kekahi ipukiniki, a ua hoo pioha me ka huli mai ole. No ke kahi iho nelua Kapani i ka nitchieole, me ka unanoli he manu hana piliwaiwa ko ia hale iwananano, he muis ka mea i losa.

Mahope ihu o keia panaiki, na kahes ne ka Hamaka i aha nie

unie, a na waisa o W. F. Atien, J. A. Gilman, Heneri Davis, L. C. Abela a me E. F. Bishop i ka kire e hui, e noooni a ikuakauka pu ai me ka kolone. He ole ka mea i iosa ma ka niente ahi i ika hukie, uoluhi, eho no he olelo honoholo no ke kuhina mai i ka nui.

Ma ka unanoli o ka Luau Nui o ka Cibana Kinimaka, no ka ikiiki i weh lelu o loko, na pauhi na kekahi manu waiwai a wale i ka shi, a i ka manoa ola, no hono ke shi, no tahi o ka luhuhula a nua kabhi manu waiwai o se o in xan like i hoolehua at. Ahi ka kekahi poi a se manoso hedi, no ka uwen kokui uniali me ke shi, manuhi paua heol, ka pau o ka ubi lopi o waho i se nemo a silia paua e nalo a unubuo hui uxue, a i ka we i se piai o kekahi mua ma lu wabi i shuwale, o kaiko no auaue i ke ohi. Eia nse, olohi i kioiao los ia se tehi manu mangao wale aua no. Hooiki nse mea laki los o keia paamehi, maloko wale iho, no iole hale a pio, ahi e lelo me kahi mai hale e se.

No Kime Kanekoa keia hale, aehi use i iwaiki na paha o ka gulu hui ia se aua. Ke hooleholo i e kukuhi heon se, aisia, o ka humu ihu ia no i ka hukihiki ka waiho like sira me kona manu hela mukua aki. O kekahi kumu pehu hoi o ka aki ole e ekuenui koke, no ka hukene o ka manana o Alanu Papa, manuhi o kekahi kawenai i hooleholo e ka Kapani. Abuelo i poe nei.

Na Meopohi Paushi Uka.

Ka i poe paha o ka pao se i ka hoi no ka pule, ein ka sun sei hei sole. No Honolulu nei no i hei ka oleloia, ke hoouka he paanahi, e pihia ane hei ekolu na i pule hookahi. O kei pao iku ia kekahi oia i manu pule i ikeio aji o ka oiaio o ia elien ana.

Pen aki la hoi ko Paimapa Halekauwai i ka wehene-kaiho Peaha, hora 3 mai pahol o ka wanano Poalima nei i kan i se si ke oeoe, eia ku apnici no ke kahi pahui ma tekahi hale o nohoia ams e na Kapani ma ke kiki o na aluan Manuska ma Punahi. Mai la ka hale Kawaihi 3 (Klus Hele 5 manuhi no ka longe.

Wa unanoli i palehu kekahi ipukiniki, a ua hoo pioha me ka huli mai ole. No ke kahi iho nelua Kapani i ka nitchieole, me ka unanoli he manu hana piliwaiwa ko ia hale iwananano, he muis ka mea i losa.

O ke kohu o na hoopuoho pouahi aha, wahope iki ihu ina ke awakes Poiso ne, kekahi pau opaia ikeo o ka ka kikauka pu ai me ka kolone. Moi me Hema, Kuwalua. Una ihalapa a ke shi a na hoolihami i kekahi hale a me kekahi pau wahine nui, a na ke kaweni i waii laeo i kiuai a pio no me ka hoolihui nui ole.

Nahulu e kahi I'a o Make.

Ma ka Poseno, la 18 nei, ua hatekau la na poe lawia o Kahauhi nei, eisai, o ko lakou wahi oia, a mawalo oia no Pauanui, kuu oni ihu nei i ka upena a laken. I ka wa i kuu si o ka lan upena, ua lete aki la o Nahalehua a au ka uka lajme, kekahi pau kansasa e iho no, sin ike, i ka wa i Nahalehua e iho nei i kahi i mua o ka lan upena, ua apiai mai la kona wawae aksu, a moku pui se la ka to, a toe i ka pao a ka iwi. O kona pehu wawao kabii i gino, a no ka uni paha o ke kahewai a i ka ike o ka kohu, us na waiwai i ka iku poe ahi i kahauhau a i ka lan upena a ka kahewai a i ka lan upena.

Us bawhie as ka longe i ka stepasian o Kahauhi nei, a na ke kohi oko i Apunui i kii. I ka heen ana mai us a uoko hohi iho ia ke klore koroneho, a o ka olelo hoolelo i hooleholo, aia makio o Nahalehua i ka ike o ka kai, manuhi o ke kahewai ana o ke koke a pau iwaio. Ia manawa ua hoosku hou ia ma ke kua hukia i hoolei iogia no Waijuku. Hu ka msoli no i ka manoso kahi i nahuia si a waiwai e ka mano.

I ka hora 7 ka hale aua o keia kauska i ka lewasa, mai Waijuku mai iho i Kahauhi nei, a i ka hore 11j make los, ma i ka losa san o keia ulia poino. A ika wa o kona kina makie i hoes aki ai i Waijuku ou no i ka pao kumeskina i hoes aki ulia. O ka'u ia e nuahe ze nei me kona obasa iloko oia kipono, o keia baswina luelu. Me ka manoso oia nalo aki la Aloha no!

**Rost. SAM. E. KAPPA
Kahului, Maui.**

Mamuli o ke omsalismi o ke kahi kekahi nuku o Kapena Poo Paka, sole lakou i lololi losa na Hanauina i ka lavias a e hoola, oia ai, ahi, na huli hoi kekahi mai no i ka Peakehu ika la.

HUI ALAHAA HAWAII.

Hapauani ka Uku ke Holo mai
Nuuani a Punahoa.

Us hawaii se o ka Aha Kiekie i na olelo hoolelo lokahi a na Lumakansawai, a i ka Posokolu uei ka waihola ana o ma ke keeone o ka Kakanelelo o ka Ohana Hookelekokole, ma kekahi manu hoopli lelehuhi kue i ka hui i hoiheki maiusia se. O ke kumu mai o keia manu hoopli, no ka hoonikia o na ohuna ke kumu mai ahi i ka hui, no aleutia Beretania he keouikeni. A o ke kolu ihu o na hoopli, mshope o ka komo ahi o na hoopli mae elua a hanua imua o ka Aha Apana, na hooleloia as ka kumu ana na ka, oia hei, ins e holo ana ka kahi mea no waho o Punahoa a ka manu Nuuani. Hui hiki i kai o ka buina o na aluan Moiwahine Papa. Idele ihu ka obua, kau ahi maake kahi e holo ana no waho o Punahoa, a hoookuia he hapsumu pakahi no in manu ka ana ma ke ka.

I na hoobenio ana o ka Aha Apana ka kue i ka hui, na hoolehalahalaia kue i ka Aha Kapani a o ia like ana no na olelo hoolelo, a hoolehalahala losa la aki i ka Aha Kiekie a o ke iho ka hopena, oia hei, ma ka manao o ke kensawai i llosa a i ka pene kuleana kauko iua hui la, na hooakia he hapsumu (?) konsta) wale no ka uka makalo o na paleku mawasena o Alauui Kauka, Kuli Hoolelolelai o Keoneola e na Punahoa, nolaila, pela no hol i hooleloia ai ma keia manu hihia a skola. Aole o ka hooki sua makai o ka huina o na aluan Molwahine me Papu a kau aki ma kekahi kua no aluan Beretania, he mes a i soli ne a i ka aki. Aole los, no ka mes, he hookahi no ia standi a ta, tsa no hol maleo mai o na paleku i hooakaka ma ka kauwai.

O keia maluna as ke aue nui o kele wan olelo hoolelo, nolaila, us ka no ka hui i ka poe poe i kolia i a haavila e ka Aha o iao. Eia nse, mai ka la mai i puka se ai o kele olelo hoolelo ma na nupera pamau a hiki mui no i ka suwina le Poseno uei, he oia manu no kele heoeku ahi, goke i hoolella ae, a paka no ka boi i mehinehi.

MOEPUU NA KE AHI.

Pau Hana Kimo Ohane Ola i ko
Ahi no Waialae.

Ma ka po Poole, a i ole, ma
kekahi po kokoko pauhi in po
no o ka puhi i hala ahi, ua pau
ihola kekahi hale o Waialae i
ke ahi i ko sunose. He ahi ku
ku ke kumu o koi pan ahi,
wahi a ma lono i hoikein mai o
ma poi i like o ia wahi, ma o ka
mimauinen hochuchusuan i e ko
Ka MAKAAINA, kiu iini oea
hou. A wahi no boi a ka heike
a ka mea i mimauinen ahi, ua
mamona ea ulia paauhi la e
heukakole loa ia usi ka hoopuna
ole ia o ia mea ma ke ahi, ua
mea i ipan i ke ahi, he kene, o
Puuhohala k, o mea kene wahine.
O ke kane, ua lawein ma ka
Halemai e lapau, e make no, o
ka wahine hoi ua paupau illa
laha loa oia i ke ahi, a ka kekahi
Levi i Levi oia i ka hoomean
o ua La Hope i kakohalo pa han
pule o ko ka wahine kanioana.

Penei kahi moulole i loas mai
ma noilio nina: He wahi lo
sia manua, ua ilio lo hale i
pan tho iai, hale naloai no
kekahi pao o ka Beckelesia o na
La Hope, (Moremonous), a makie
hale e noekels ni ma haua manoa
a kekahi wahine Moremonous mai
Kamolili i nisi, no ka aha, he
meli ka wahine i ka make
loho, sohe hele. I kela a me
keia manawa a ua kabena nei e
lapau al, e he goho mea lu ai e
ke ahi. Mamoli o keia, ma
hana hoopunipuni mea oia ole,
ua aino piona iua niplikko
o ua wahine loo la.

Ika po i hoikeia maluna, oah
kailimia iho ia ua lolo i iku
abishi, a hawina skula ka ma
kaoso o no akua, a ua biamoue
aku la kamaaina, a me heia
ia moe ahi, ua oni palau ka lolo
me konu manu anela a pa ka
ipukutu binu, ia la ka wa o ka
ahi i aia i aloku o ka hale, a holo
aku ia no poe ikauka i pakale. Ua
hono iho ia kamaeleka e hoo
pakale i kona hona, o kana wahine,
ole hihi, ia weli oia ka ab
ma koo, no Ilana me ka una
uma.

Na ia mes i hookuemai hope
aku iia me kaheia manu ahi
ia no poe ikauka i ka holo e ka
konu, o kokua mani ookea ia
manu," aka, ahe me i hosa o
hihi i ka hiole ana o ka luna ab
ensens o kei hale paauhi malu
lona o kels wahine lolo, a oia
na ka wahine e kabera hanu mai
aus, "e kokua mani oookeu iu,"
na hiki ole uae ka hawina sku
o kokua, a pela i meognau ai ia

ua hihana a ka Akai Neko o
ke ahi.

Aole KA MAKAAINA i hon
mimauinen ne le i kela mea ma
ke ahi imihana wale ahi; na
mimauinen o Waialae, nelo hui
pela. A aole hoi ma ka ahi e
mimauinen wahine ia mai at he
meno hoipauino, aka, ua lava
ia mai kela ma ke ahi mea hon,
e like ma ka makemake o ne
mea lava pepa, na pon o lajok
i honokaua i mokonu manene
iini a e hoikei ahi na lajok i en
mea hon, a pao o ka kakopen
owi ahi, e like no hui mea na
uina peponi e se a mokonu i ho
ike puerpine ahi si. Nolala, ua
chaeba ua mokonu o Waialae
i e Ko MAKAAINA hoikei ahi
sia i men hon, o ka tona ma
keia iho oia-ha, o ua gaha la
kuia o ka nio e pehi la.

Poneau mai i moe si kela
e nukemauka i nio noia awiue
la manuka e ka no ilana o Makiki.

Ke Cuba Kaua kipa.

Ene ihu na olelo o kekahi
palapalai ka uppupe Houua o
No Loka, i heukepali e i June
24, mai Saastig, C ba: Olo
Sepia i hale hope ma ka hon
pilu iua i ne poe xloha nina o
Kirib, manoha nua hoi o ka ho
olaha ema ma ka heukewa manu o
na na pidigana ma ke kuhua
ke kuhua, ka oleki i de la ma
kona wahine a ua ka iniono o
kona hilisni pilu hie gida ia,
ia e inkengi loa isige e kau
hoiokaua kiekke suna ma
kona wahine ang mai ke dds, iua
kaua a me no ikuo no ka kuna
Kuba mai ka bonnauka ans
nui o keia paepioni aua me ka
holouma o'e. Mei Maraki, 1893,
he huiua o \$10,321,000 za Sepa
nia i hosenan nisi i Kuba.

Mai M. Raki, 1893, a Aperila
10, 1896, na hoomea mai o Si
min i Kubai, 40 gisteral, 562
luno poe, 470 kapens a ne
l-t-nela, 33.06 hopelelandia,
112.50 koperalia, 100 manu,
132 pokapahui, 150.111 pura
fia, 3000 elau-uu, 23.121 pulu
poku-pahu, 61.874.365 po
owili ia me 72.320 kil g rama
pau. - Ua halei, mi keia man
hohu hui ma ka Eo Liberalis,
kekahi q, ua nupera alakai o
Medrada.

Maloku o ke krensa halewai o
ka Pidh Hona i kip po Puukoh
ia 15 mei, na ho upaka ahi kekahi
hale i na olelo inio o "imua o
ka halewai, a ue hale ahi ka hale
wahine hale o o ka Paau
papa i issi mai ka ho upaka mai
na olelo, aka, ua konumau
ia kuia wahine i ka na hale
la. O ia nio ka Espina wa
komo ahi a i hope i ua hale
la, a ia manawa no hoi i kuia
mai si keli makai a pakale ma
kei konumau, a ole ke konumau
sia o halei pon i hale a pakale
ai, a pao co buika la kawehau.

MOOKUAUHAW ALII.

Na Iwakuniman o Hawaii Ne
 Mai Kubiki Mai.

Ma ka Abrahams Kaikinewa
Palapalai iu okuuanu tku nei,
ua hui-kumu tho ka mea kakau
ia William Hoopili he kelki na
Keau w me Lohihi k, aka, ua
nohopoleleia muci o e ka phe
no o ia laian, na William Hoopili
Keauwai i keiki, a o Ke
Keopiepae k, ka Lohihi keiki.

Na kei kong i koe o ko ze
kekkiali Albert K. Kounikai
oia hoi, ma ka Aliwahine
Kalaniwahine (w), Kaliko w,
a me ko As. Kaeo k ahi, ua
ma kela mua iho o hokupa
pa ikuu si.

Ke monoi pu iu ahi nei no
hei i nii si me o kaauanui e
ols nei e waiho moi i ka lajok
pa-pao kauhunu ma ke keona o
Ka MAKAAINA i mea e mai
k i n i o n i o ke kuhuanui.

EO MOEPUU KAHAI KHOOKOALOK

1. Ka fadaseken ka e noho
i Kaluakaua lelewi w, loss o
Kekapuiau w.

2. Kadeheokamoku k mohu
hou i Papakauan w, loss o
Kekukule k.

3. Ketekuhik e noho ia Ke
Kipukipauan w, loss o Kame
hamehame k.

4. Kekuhamehame k noho
ia Kuhakai w, loss o Kalau k
5. Kuhakai w, noho ia Kalau
w, loss o Kapuni k.

6. Kip-paa k hia i Mano
bia w, loss o Kapukini w.

7. Kipukipauan w, m-e-i Ka
otokoleku k, loss o Morris Ka
hai Kehokohale.

8. Morris Kehai Kehokohale
moro i Alexandria i Lihula
K-pea, noho juu.

9. EDWARD KAMAKAU LILKA
LANI HE UTAI ALII NO NA
LANI MOI

1. Li la k noho ia Akahi
Ku'uena w, loss o Umi a Lino k.

2. Umi a Lino k, noho ia Ka
panui w, loss o Keawenui a
Umi k.

3. Keawenui Umi k, noho
ia Koinihau w, loss o Kina
Lekukanui k.

4. Keaoakauana k noho ia
Kaihau w, loss o Keake
lan i k,

5. Keakeleop k noho ia Ka
lapehu w, loss o Moosa k.

6. Moosa k noho ia Palani w,
loss o Hikia Moosa k.

7. Keshihahiki k noho ia
Hikia Moosa w, loss o Moosa k.

8. Kukahale k noho ia Mo
mo-paauan o Kuanahale k.

9. Kuauhau k noho ia
Kauauhau k.

10. Komakueni Kehau k
noho ia Kauauhau k, loss o
Kauauhau k.

11. Kauhauhauole, k noho ia
Nalua o Kope w, loss o Ed
ward Kamakau Liliakalani.

12. Edward Kamakau Lili
akalau maia in Hani w, loss ha
man pu o lehuhehu.

13. Keaukauoni Kehau k,
noho in Kepalaui w, loss o
Keweheweu k.

(Mai heohuijauia kela Ke
aweheweu me ko ka Mol Ke
kaua ma Keweheweu, he man
cupuh oka no konu, kekahi
hoi o ua kakao, nana i pallaka
a Kauaheheweu i Mai no na
motopuni i huile.)

14. Keweheweu k, noho ia
Kepalaui k, loss o Hanu
Uliani w.

15. G. W. Lilkikiani noho ia
Hana Uliani w, loss o Aunie
Palekoluhi Kaikinewa.

16. Annie P. Kaikelewa mae
ia Sami I. Ikuwa Maiata, loss o
Hilina Iwaoakalani.

17. A. P. Kaitikewa w, se
maua ia Han C. Ulukou, ahi
pua.

(Ao'e i pao)

HELE HOOLUOLU.

O. R. L. Co.

HANA POAOANO A ME NA LA FULE
E haole na se na Kauai i ka hon
5.00 a.m. a me 11:45 p.m. a haole ho
hui a nei na salera 21 a me 55.50

N a Palapala Uku Pun

	Papa 1.	Papa 2.
Messas:	\$ .75	35
Moros + Ewa:	1.00	35
Waialae:	1.50	125

F. C. Smith,
Agua Chica a Palapala Na
Feb. 10, 1896.

C. B. DWIGHT

[Kalea]

Mea Hana Pohoa Kekaha Alenu, oia
Kupuna a mea na Kauaiohau Me.
haha.

E haole no na kaua weli zeh
Kauai, Honolulu ne, Telopea Rd
25.

Robert Nanapanako Boyd
(Itatali)

He Anapua a ke krensa no hui a ke
hui a mei i ka waiola jip, hui
pulu ia Hale o ke Apapa, a gida
Kona Hana. Naka Ha a la
Hale Lea, makau a o ka halei. Poh
Anapua, Hana.

Na Kukahiki Na Kukahiki,
Na Makau, Na Kukahiki, N. L. N.

Na Kukahiki Na Kukahiki, Na
Kukahiki, Na Kukahiki, Na Kukahiki.

Globo no ke krensa ake. Aole
kukahiki ake, a ke krensa ake.
Na Kukahiki Na Kukahiki, Na
Kukahiki, Na Kukahiki, Na Kukahiki.

10. Komakueni Kehau k
noho ia Kauauhau k, loss o
Kauauhau k.